

NOT:

- Osmanlı Devleti'nin yükselme devri 1453 İstanbul'un fethi ile başlar ve 1579 Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümü ile son bulur.
- 15. yüzyılın ikinci yarısından başlayan bu dönem bütün 16. yüzyılı da içine alarak yaklaşık 150 yıl sürmüştür.
- Bu dönem Osmanlı Devleti'nin tam anlamıyla dünya gücü (**Cihanşumül**) haline geldiği dönemdir.

YÜKSELME DÖNEMİ PADİŞAHLARI:

- FATİH SULTAN MEHMET (II. MEHMET)
- II. BAYEZİD
- YAVUZ SULTAN SELİM (I. SELİM)
- KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN (I. SÜLEYMAN)
- II. SELİM (SARI SELİM) (SOKULLU MEHMET PAŞA)
- III. MURAT (SOKULLU MEHMET PAŞA)

FATİH SULTAN MEHMET (II. MEHMET) DÖNEMİ

- II. Mehmet ikinci kez tahta çıktığında yapmayı planladığı her şeyin ön şartı olarak İstanbul'un fethini görmüş, bu yüzden tahta çıkar çıkmaz fethin hazırlıklarına girişmiştir.

İSTANBUL'UN FETHİ**NEDENLERİ**

- Hız. Muhammed'in hadisi
- Bizans'ın beylikleri kışkırtması ve Anadolu siyasi birliğini bozmaya çalışması
- Osmanlı'nın Rumeli'de ilerleyişine Bizans'ın engel olması
- Anadolu ve Rumeli'deki Osmanlı toprakları arasındaki bağlantının kurulmak istenmesi
- İstanbul'un eski bir kültür din ve yerleşim merkezi olması

- Boğazlarda hâkimiyetin sağlanmak istenmesi
- İstanbul'un coğrafi (jeopolitik) konumu
- Bizans'ın Haçlı ittifaklarına sebep olması
- Bizans'ın Hıristiyan dünyasını Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması

FETİH HAZIRLIKLARI

- Bizans'a Karadeniz'den gelebilecek yardımları önlemek amacıyla Rumeli Hisarı (Boğazkesen) yapıldı.

NOT: Yıldırım Bayezid'in yaptırdığı Anadolu Hisarı'nın karşısına

- Bizans'a ait olan Silivri ve vize kaleleri alındı
- 400 parçalık bir donanma hazırlandı.
- ŞAHİ** adı verilen toprak döktürüldü

NOT: Şahi toprakları dünyanın o zaman kadar görmediği bir yıkım gücüne sahiptir. Şahi toprakları, savaş teknolojisinde yeni bir çağın kapısını açmıştır. Bu toprakların planları bizzat Sultan II. Mehmet tarafından çizilmiş; Macar topçu ustası Urban tarafından dökülmüştür.

- Tekerlekli kuleler yapıldı
- Karamanoğulları ile antlaşma yapıldı
- Balkanlarda güvenlik sağlandı.

BİZANS İMPARATORLUĞU'NUN HAZIRLIKLARI

- Kaleler ve surlar onarılarak askerler yetiştirildi.
- Grejuva (Rum Ateşi)** adı verilen savaş malzemesi geliştirildi.
- Haliç'in ağzı zincirlerle kapatıldı.
- Avrupa devletlerinden yardım istendi.
- Yardım alabilmek için Katolik ve Ortodoks kiliseleri birleştirmeye çalışıldı.

KUŞATMA VE FETİH

- Tüm bu hazırlıklardan sonra Osmanlı ordusu 6 Nisan 1453'te İstanbul'u kuşattı.
- 18 Nisana kadar topraklarla surlar yıkılmaya çalışıldı.
- Sultan Mehmet, tüm ümitlerin söndüğü bir anda dünya tarihine geçecek bir karar

verdi. Kasımpaşa sirtlarından açılan bir yolla gemiler karadan **Haliç**'e indirildi.

- Sonunda 54 gün süren kuşatma büyük fedakârlıklarla **29 Mayıs 1453**'te başarıyla sonuçlandı ve İstanbul Fethedildi.

NOT: Kuşatma sırasında ordunun maneviyatını kuvvetlendiren bir olay daha yaşanmıştır. Sultan Mehmet'in hocası Ak Şemseddin rüyasında **Peygamberimizin Mihmandar'ı Ebu Eyüp El Ensari'nin** kaybolmuş mezarını görür. Bu mezar bulunarak oraya bir türbe yapılır. Bugünkü **Eyüp Sultan Türbesi ve Eyüp Sultan semti** böyle ortaya çıkmıştır.

NOT: Yine kuşatma sırasında aşırta güller atabilen **HUMBARA** silahı bizzat Fatih Sultan Mehmet tarafından icat edildi. Humbara bugünkü **HAVAN TOPUNUN** atasıdır.

FETHİN DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN SONUÇLARI

- Yaklaşık bin yıldır yaşayan ve dünyanın en uzun süre yaşayan İmparatorluklarından birisi olan **Bizans İmparatorluğu** sona erdi.
- Kalelerin ve surların topla yıkılabileceği anlaşıldı. Bu durum Avrupa'da **Feodalite rejiminin** (derebeylik) gücünü kaybetmesine neden oldu.
- **Orta Çağ sona erdi. Yeni Çağ başladı.**
- İtalya'ya giden bazı Bilginler **Rönesans'ın** başlamasında etkili oldular.
- Önemli ticaret yollarının Türklerin eline geçmesi, Avrupalıların yeni arayışlara yönelmesine neden oldu. Bu da **Coğrafi keşiflerin** başlamasında etkili oldu.

DİKKAT: Dünyadaki iki önemli ticaret yolu, **İpek ve Baharat yoludur**. Baharat yolu zaten bir Türk devleti olan **Memluk Devleti'nin** kontrolündedir. İstanbul'un fethi ile birlikte İpek Yolu'nun kontrolü de Türklerin eline geçti.

FETHİN TÜRK TARİHİ AÇISINDAN SONUÇLARI

- Osmanlı Devleti yükselme dönemine girdi.
- Anadolu ve Rumeli arasında toprak bütünlüğü sağlandı.
- Başkent İstanbul oldu.
- İpek Yolu Türklerin kontrolüne geçti.
- Osmanlı Devleti Türk İslam dünyasında daha da üstün hale geldi.
- II. Mehmet, **Fatih** unvanını aldı.
- II. Mehmet'in yayınlamış olduğu **Amanname**, Ortodoks halk üzerinde etkili olunmuştur.

ORTODOKS KİLİSESİNİN DURUMU:

- İstanbul'daki Fener Rum Patrikhanesi, Hıristiyanlığın dininin **Ortodoks** mezhebinin merkezidir.

DİKKAT: Henüz Reform yaşanmadı. Dolayısıyla henüz Protestanlık ve diğer mezhepler yok.

- Fatih, Patrikhanenin İstanbul da kalmasına izin verdiği gibi onu koruması altına aldı.

BÖYLECE:

- Osmanlı Devleti Ortodoks Mezhebinin koruyucusu oldu.
- Osmanlı, bu sayede topraklarında yaşayan Hıristiyanları kontrol altına almayı başardı.
- Hıristiyanların birleşmesi engellendi.

DİĞER FETHİN HAREKETLERİ

DİKKAT: Fatih, İstanbul'un fethi ile peygamber müjdesine ulaştı. Hem Osmanlı ülkesinde hem de Türk-İslam dünyasında sınırsız bir otorite elde etti.

Fatih Sultan Mehmet bu otorite ile;

- Kendisi ile ilgili daha önce oluşan olumsuz düşünceleri (İlk taht tecrübesi) yok etti.
- Öncelikle Sadrazam **Çandarlı Halil Paşa** başta olmak üzere iktidarını gölgeleyen kişileri yok etti.

- Başta **Yeniçeriler** olmak üzere tüm orduyu disiplin altına aldı.
- Devlet teşkilatında yaptığı bir dizi değişiklik ile iktidarını güçlendirdi ve Devleti çok daha **merkeziyetçi bir yapıya** kavuşturmuştur.
- **BÖYLECE:** Kurmayı düşündüğü CİHAN DEVLETİ "CİHANŞÜMÜL DEVLET" için fetihlere girişti.

BİZANS'I DİRİLTME UMUTLARININ YOK ETMEK İÇİN YAPILAN FETİHLER:

Bu fetihler ileride birileri çıkıp Bizans'ı tekrar kurma umudu taşımasın diye yapılmıştır.

- **Mora** Fethedildi.
- **Trabzon Rum İmparatorluğu** yıkıldı. Ve Trabzon alındı.

BALKANLARDAKİ FAALİYETLER

- 1459'da **Sırbistan** fethedildi. (Belgrat hariç)
- 1464 **Mora** fethedildi.
- 1462 **Eflak** fethedildi.
- 1463-65 **Bosna-Hersek** fethedildi.
- 1476 **Boğdan** fethedildi.
- 1479 **Arnavutluk** fethedildi.

AKDENİZ HAKİMİYETİNİN SAĞLANMASI İÇİN YAPILAN FETİHLER:

- **Mora** fethedildi.
- **Zenta, Kefalonya, Ayamavra** adaları alındı.
- İtalya Seferi ile **OTRANTO kalesi** alındı.

NOT: Fatih Otranto'yu fethederek İtalya'ya ayak basmıştır. (**Roma Kayzeri** olma amacındadır.) Ancak ondan sonra gelenler bu kalenin önemini anlayamamış ve kale tekrar kaybedilmiştir.

KARADENİZ HÂKİMİYETİNİN SAĞLANMASI İÇİN YAPILAN FETİHLER:

- Cenevizlilerden, **AMASRA** alındı.
- İsfendiyoğullarından, **SİNOP** alındı.
- **Trabzon Rum İmparatorluğu** yıkıldı. Trabzon alındı.

DİKKAT: Bu üç fetihle Karadeniz'in Anadolu kıyıları egemenlik altına alındı. (**İstanbul'un fethini buna ekleyebiliriz**)

- Cenevizlilerden, **KIRIM** alındı.

DİKKAT: Böylece **Karadeniz bir Türk gölü** haline geldi.

NOT: Fatih Sultan Mehmed'e deniz seferi nedeni ile **Sultan-ül Bahreyn** ve **Hakanü'l Berreyn** unvanları verildi.

ANADOLU SİYASİ BİRLİĞİNİ SAĞLAMAK İÇİN YAPILAN FETİHLER:

- **Amasra** fethedildi.
- **Trabzon** fethedildi
- **Sinop** alındı.
- Karamanoğullarından **Niğde, Konya, Karaman** alındı.
- Akkoyunlu Devleti ile **Otlukbeli** savaşı yapıldı.

ANADOLU TÜRK SİYASİ BİRLİĞİNİN SAĞLANMASI İÇİN YAPILAN FETİHLER:

- **Sinop** alındı.
- Karamanoğullarından **Niğde, Konya, Karaman** alındı.
- Akkoyunlu Devleti ile **Otlukbeli** savaşı yapıldı.

DİKKAT: Dikkat ettiyseniz bazı fetihler birden fazla başlığın altında yer almaktadır. Fetihlerle ilgili çıkabilecek bir soruda başlıklara dikkat etmeliyiz. Örneğin Anadolu siyasi birliği için yapılan fetihlerde tek kıstas **Anadolu**'da yer alması iken; Anadolu Türk Birliğinin sağlanması için yapılan fetihlerde **Anadolu**'da bulunması ve **Türklerden** alınması gerekmektedir.

1473 OTLUKBELİ SAVAŞI

NEDENLERİ

- İstanbul'un Fethi'nden sonra Fatih ile Uzun Hasan arasında başlayan Türk-İslam liderliği rekabeti.
- Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın Karamanoğulları ve Trabzon Rum

- İmparatorluğu'nun topraklarının geri verilmesini talep etmesi.
- Akkoyunluların Türk siyasi birliğini tehdit etmesi.
- Osmanlı'nın Doğu Anadolu'da nüfuz elde etmek istemesi.
- Akkoyunluların Osmanlı'ya karşı Venediklilerle işbirliği yapması.

SONUÇLARI

- Akkoyunlu Devleti çöküş dönemine girdi.
- NOT:** Akkoyunlu Devleti'nin yıkılışı ile İran'da Osmanlı Devleti için çok daha büyük bir tehdit olacak **Şii Safevi Devleti** ortaya çıktı.
- Doğu Anadolu'da güvenlik sağlandı.
- Osmanlı Devleti sınırlarını Fırat Nehri'ne kadar genişletmiştir.
- Anadolu Türk Birliğini sağlamak için önemli bir adım atıldı.

TEŞKİLATLANMA FAALİYETLERİ

- Veziriazamlar Divana başkanlık etmeye başladı.
- Kanunname-i Al-i Osman yayınlandı.
- Bununla birlikte;**
 - Sancak sistemi
 - Kardeş katli
 - Cülus bahşişi
 - Müsadere usulü

Yasal nitelik kazanmıştır.

NOT: Kanunname-i Al-i Osman Osmanlı Devleti'nin **ilk kanunnamesi** olarak geçer.

- İlk altın para basıldı.
- Sahn-ı Seman Medresesi kuruldu.
- Topkapı Sarayı yapıldı
- Çinili Köşk yapıldı (Osmanlı'nın ilk Köşküdür)
- Ayasofya Kilisesi Camiye çevrildi.
- Ali Kuşçu İstanbul'a getirildi.
- Padişah portresi yapıldı. İtalyan ressam **Gentile Bellini** Fatih'in portresini yaptı.

- Nesir ustası Sinan Paşa ile Şair Ahmet Paşa vezirliğe yükseltildi.
- Enderun Mektebi** Topkapı Sarayı'na taşındı.

NOT: Fatih Sultan Mehmet **Avni** mahlasını kullanarak şiirler yazmıştır.

II. BAYEZİT DÖNEMİ (1481-1512)

DİKKAT: II. Bayezid devri yükselme dönemi içinde **duraklama dönemi** olarak kabul edilir. Bu dönemde fetihler durma noktasına gelmiştir.

BUNUN NEDENLERİ:

- Cem Sultan İsyanı
- Şahkulu ve Nur Halife İsyanları
- II. Bayezid'in kişiliği

CEM SULTAN OLAYI

- Fatih hayatını kaybettiğinde Şehzade Cem Konya'da Şehzade Bayezit Amasya'da valiydi. Oğullarının ikisine de Fatih'in vefat haber verilmiş; fakat Şehzade Cem'e gönderilen haberci yolda öldürülünce Bayezit İstanbul'a gelerek devşirme devlet adamlarının desteği ile tahta geçmiştir.
- Bu durumu kabullenemeyen Şehzade Cem Anadolu'dan toplamış olduğu kuvvetlerle Bursa üzerine yürümüş ve Bursa'yı ele geçirerek adına hutbe okutmuştur.
- Bayezit'e kendisinin Anadolu'da Bayezit'in de Rumeli'de hükümdar olmasını teklif etmiş; Ancak bu teklif Bayezit tarafından kabul edilmemiş ve **Yenişehir**'de yapılan savaşta Cem Sultan yenilerek **Karaman**'a çekilmiş daha Sonraları ise **Memluklara** sığınmıştır.
- Cem Sultan daha sonra **Rodos şövalyelerine** sığınmıştır. Şövalyeler onu önce **Fransa**'ya götürdü. Daha sonra **Vatikan**'a götürülerek **Papa**'ya teslim edildi.

- Fransa kralı İtalya'ya giderek bir Haçlı Birliği kurmada kendisinden faydalanmak için Cem sultanı teslim almıştır.
- Cem Sultan 1495 yılında vefat etmiştir.

NOT: Cem Sultan olayı bir iç sorun iken dış sorun haline gelmiştir.

NOT: Cem Sultan'ın Avrupalıların elinde bulunması II. Bayezid'i fetihler ve İspanya'ya (Endülüs) yapılan yardım konusunda sınırlandırmıştır.

İSPANYA'YA YARDIM:

- İspanya'da Hıristiyanlar birleşerek yüzyıllardır burada yaşayan Müslüman ve Yahudileri (**ENDÜLÜS EMEVİLERİ**) katletmeye başlamıştır.
- Bunun üzerine yardıma giden Osmanlı denizcileri Müslümanları Afrika'ya, Yahudileri (**SEFARDİK YAHUDİLERİ**) Osmanlı topraklarına taşımışlardır.
- Ancak Yukarıda da belirttiğimiz gibi Cem Sultan'ın Avrupalıların ellerinde olması, Endülüs'e gerektiği kadar yardım edilememesine neden olmuştur.

OSMANLI MEMLÜK SAVAŞLARI

DİKKAT: Fatih'in İstanbul'u fethinden sonra Memluklar Osmanlı Devleti'ni rakip olarak görmeye başladığı için ve Hicaz suyolları meselesi nedeniyle Osmanlı- Memluk ilişkileri bozulmuştur. Ancak Fatih Dönemi'nde bir savaş olmamıştır.

AĞA ÇAYIRI SAVAŞI

1485-1491 yılları arasında yapılmıştır. Savaş altı yıl sürmüş taraflar birbirine üstünlük sağlayamamıştır.

NEDENLERİ

- Hicaz suyolları meselesi
- Memlukların Karaman beylerini ve Cem sultanı himaye etmeleri.

OSMANLI-VENEDİK SAVAŞLARI

- 1499-1502 yılları arasında yapılan savaşlarda **İnebahti, modon ve kolon** kaleleri ele geçirilmiştir.
- **Böylece** Venedik'in Mora Yarımadası'ndaki egemenliği sona ermiştir.

ŞAHKULU VE NUR HALİFE İSYANLARI:

- Akkoyunlu Devleti'nin yıkılması ile İran'da **Şah İsmail** tarafından **Şii Safevi Devleti** kurulmuştu.
- Safevi Devleti, II. Bayezit'in izlediği pasif politikadan yararlanarak Anadolu'da yoğun şekilde **Şii propagandası** yapmaya başladı.
- Anadolu'daki Şii faaliyetleri sonucunda **ŞAHKULU** ve **NUR HALİFE** isyanları çıkmış, özellikle Şahkulu isyanı güçlükle bastırılabilmiştir.

DİKKAT: Anadolu'da tüm bunlar yaşanırken, Şii faaliyetleri ve isyanlar artarken Şehzade Selim (İleride Yavuz olacak) Trabzon Sancakbeyidir. Babasının pasif politikasını eleştirerek ona karşı harekete geçer. Ayrıca tahta çıktığında önce doğu meseleleri ile ilgilenmesi de bu yüzdendir.

II. BAYEZİT DÖNEMİNDEKİ DİĞER GELİŞMELER

- 1484 Kili ve Akerman kaleleri alınmıştır.
- Karamanoğullarına son verilmiştir.
- **Kanunname-i ihtisap** adı ile **dünyanın ilk standart kanunu** çıkarıldı.
- Divan edebiyatında Bayezit, **Veli, Sofi, Adli** mahlasları ile şiir yazmıştır.
- Edirne'de müzikle tedavi yapan bir darüşşifa açılmıştır.
- İlk kez **Avarız vergisi (İmdad-ı seferiye)** toplanmıştır
- **Küçük Kıyamet** denilen İstanbul depremi yaşanmıştır.
- Tarihçi **Kemal Paşazade** ve **İdris'i Bitlis'i** sarayda çalışmalar yapmıştır.

I. SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512-1520)

- I.Selim babasını tahttan indirerek iktidarı ele geçirilmiştir. (**Karıştıran Savaşı**)
- Bu Savaşta yenilmesine rağmen II.Bayezid'in pasif politikasından sıkılan **Yeniçeriler** tarafından beğenilen şehzade Selim, onların desteği ile tahtı ele geçirmiştir.

NOT: I. Selim babasını tahttan indirerek yerine geçen tek padişahdır.

NOT: I. Selim sekiz yıla seksen yıllık iş sığdıran padişah olarak bilinir.

İRAN SEFERİ (ÇALDIRAN VE TURNADAĞ SAVAŞLARI)

İRAN SEFERİNİN SEBEPLERİ

- Sultan Selim, Trabzon Sancakbeyi iken Anadolu'daki Şii tehlikesinin ve Safevi Devleti'nin ne kadar tehlikeli olduğunu görmüştü.
- Sultan Selim, Osmanlı Devleti için asıl tehlikenin (Timur'da olduğu gibi) doğu'dan geleceğini düşünmekteydi. Ancak Doğu'da güvenlik sağlandıktan sonra Batı'da fetihler yapılabileceğine karar vermiştir.
- Bu yüzden tahta çıkar çıkmaz İRAN SEFERİNE çıkmıştır.

1. ÇALDIRAN SAVAŞI (1514)

NEDENLERİ:

- **Yavuz Sultan Selim** ve **Safevi** hükümdarı **Şah İsmail'in** Türk-İslam dünyasının lideri olmak istemesi.

NOT: Tıpkı Yıldırım Bayezid ile Timur arasında yapılan Ankara Savaşı ve Fatih ile Uzun Hasan arasında yapılan Otlukbeli Savaşı'nda olduğu gibi.

- Şah İsmail'in, Anadolu'da yürüttüğü Şii propagandası.

- Safevilerin Orta Asya Türk göçlerini engellemesi ve Bu durumun İskân siyasetini olumsuz etkilemesi.
- Sultan Selim'in İpek Yolu'nun Van-Tebriz hattını ele geçirmek istemesi.

SONUÇLARI:

- Savaş, özellikle ateşli silahlardaki üstünlüğü sayesinde Osmanlı Devleti'nin galibiyeti ile sonuçlandı.
- **Anadolu'daki Şii tehlikesi ortadan kalktı.**
- Tebriz, Musul ve Kerkük fethedildi.

2. TURNADAĞ SAVAŞI (1515):

- İran seferi dönüşünde Dulkadiroğulları ile Turnadağ Savaşı yapıldı.
- Maraş, Elbistan dolayları alınarak bu beyliğe son verildi.

BÖYLECE:

1. **Anadolu Türk birliği kesin olarak sağlandı.**
2. Osmanlı Devleti Memluk Devleti ile komşu oldu.
3. Osmanlı-Memlûk ilişkileri bozulmuştur.

DİKKAT: Şimdiye kadar bu iki büyük devlet arasında tampon bölge olduğu için bu beyliğe dokunmamıştı. Osmanlı Devleti'nin Dulkadiroğulları'nı alması sıradaki hedefin de Memluk Devleti olduğunu gösterir.

MISIR SEFERİ (1515 MERCİDABIK VE 1516 RİDANİYE SAVAŞLARI)

MISIR SEFERİ'NİN SEBEPLERİ:

- Abbasi halifesi Memluk himayesi altında olduğu için İstanbul'un fethine kadar Memluk Devleti İslam dünyasının lideri durumundadır.
- İstanbul'un fethinden itibaren bu iki devlet İslam liderliği konusunda rekabete girmiştir.

- Mısır'dan geçen Baharat Yolu'nu Memluk Devlet'i kontrol etmekteydi.
- Memluk Devleti Fatih döneminden beri Osmanlı'nın düşmanları ile işbirliği yapıyordu.
- Dulkadiroğulları'nın alınması ile aradaki tampon bölge de ortadan kalkmıştı.

Yavuz Sultan Selim; 1515 Mercidabık ve 1516 Ridaniye Savaşları ile Memluk Devletini yıkarak onlara ait toprakları ele geçirmiştir.

MISIR SEFERİNİN SONUÇLARI:

- Memluk Devleti yıkıldı.
- **Mısır, Suriye, Filistin, Hicaz** (kutsal topraklar) Osmanlı toprağı haline geldi.
- **Halifelik** Osmanlı Devleti'ne geçti.

NOT: Böylece Osmanlı Devleti'nin **teokratik** özelliğı kuvvetlenmiştir.

NOT: Osmanlı Padişahları, Halifelik makamını üzerlerine almasına rağmen uzun süre (1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'na kadar) Halifeliğın siyasi gücünden yararlanma yoluna gitmemiştir.

NOT: Yavuz Sultan Selim, Memluklar gibi Abbasi soyunu koruyarak Halifeliğı devam ettirmemiştir. Bu unvanı kendisi kullanmıştır. Yani **Halife unvanını kullanan ilk Osmanlı Padişahıdır.**

- Mekke ve Kahire'de yer alan kutsal emanetler İstanbul'a getirildi
- Osmanlı Devleti, Türk-İslam dünyasının tartışmasız lideri oldu.
- **Baharat Yolu** Osmanlı kontrolüne geçti.

NOT: Osmanlı Devleti Baharat Yolundan yeterince faydalanamamıştır. Çünkü Avrupalılar Hint Deniz Yolu'nu keşfetmiş ve Akdeniz ticaretinin önemi azalmıştır.

- Osmanlı Devleti Büyük bir zenginlik elde etti. Böylece Osmanlı hazinesi ağzına kadar doldu.

NOT: Yavuz Sultan Selim: "Benim altın ile doldurduğum Hazineyi neslimden her kim benden daha fazla doldurursa kendi mührü ile mühürlesin, o zamana kadar hazine benim mührümle mühürlensin." sözünü söylemiştir.

- **Kuzey Afrika'daki ilk toprak** olan Mısır fethedildi. Böylece ileride Kuzey Afrika'nın fethi için önemli bir üs elde edildi.
- Venedik, **Kıbrıs** için Memluk Devleti'ne ödediğı vergiyi Osmanlılara ödemeye başladı.

NOT: Bu savaşlar sonucu Yavuz'a **Hâdimü'l-Haremeyn-i Şerifeyn** unvanı verildi

DiĞER GELİŞMELER

- 1519 Bozoklu Celal isyanı çıkmıştır.
- NOT:** **Bozoklu Celal**, 17. yüzyılda Anadolu'da çıkan sosyal ve ekonomik isyanların isim babası olmuştur.
- Hazineyi en fazla dolduran padişahdır. Bu yüzden Hazine Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar hep Yavuz'un mührü ile açılıp kapanmıştır.
- **Piri Reis'in haritası** 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'e sunulmuştur.
- Yavuz Sultan Selim tahtta kaldığı süreye göre (8 yıl) en çok toprak kazanan padişahdır.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ (I.SÜLEYMAN) (1520-1566)

- Sultan I. Süleyman, Avrupalılar tarafından **MUHTEŞEM SÜLEYMAN**; Doğu dünyasında ise **KANUN YAPAN SÜLEYMAN** olarak anılmıştır.
- **46 yıl** boyunca Osmanlı tahtında Oturan Kanuni, **en uzun saltanat süresine** sahip padişahdır.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DEVRİ OSMANLI DEVLETİ'NİN EN PARLAK DÖNEMİDİR.**BUNUN NEDENLERİ**

- Sultan Süleyman Yavuz Sultan Selim'in tek oğludur. Dolayısıyla taht mücadelesi yapmak zorunda kalmamıştır.
- Babasından her alanda zirvede bir devlet devralmıştır:
 1. Artık olgunluğa erişmiş bir devşirme sistemi ve Enderun mektebi ile yetişen Tecrübeli devlet adamları,
 2. Düzenli, disiplinli ve çağın en modern silahlarını kullanan bir ordu,
 3. Ağzına kadar dolu bir hazine,
 4. Türk-İslam dünyasının lideri konumunda olan bir devlet.
- Kanuni Sultan Süleyman, uzun saltanatı ve kendi yeteneklerini bunlarla birleştirmiştir.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİNDE ÇIKAN İÇ İSYANLAR**1521 CANBERDİ GAZALİ İSYANI**

- Memluk Devleti'nin yeniden kurmak için isyan etti ve isyan bastırıldı.

NOT: Siyasi nitelikli bir isyandır.**1523 AHMET PAŞA İSYANI**

- Vezir Ahmet Paşa sadrazam olmayı beklerken **Pargalı İbrahim Paşa** sadrazam oldu.
- Bunun üzerine Ahmet Paşa Mısır valisi olmak için Kanuni'den atanmasını istedi. Kanuni'de Ahmet Paşa'yı Mısır valisi yaptı.
- 1523 yılında Ahmet Paşa Mısır'da isyan etti ve öldürüldü.

NOT: Siyasi nitelikli bir isyandır.**1526 KALENDER ÇELEBİ İSYANI**

- Devletin, göçebe yaşam süren Şii Türkmenleri denetlemek istemesi ve Bazı

Sipahilerin Tımarlarının ellerinden alınması isyanın çıkış nedenidir.

- Vezir İbrahim Paşa tarafından 1527'de bastırılmıştır.

NOT: Sosyal ve dini nitelikli bir isyandır. Bu yüzden **CELALİ İSYANI** özelliği gösterir.**NOT:** Dönemin en geniş çaplı isyanıdır.**1526 BABA ZÜNNUN İSYANI**

- Yozgat'ta ki Bozok Türkmenleri kendilerine belirlenen vergiyi ağır bularak (Arazi tahririnde kendisine haksızlık edildiği) isyan etmiştir.
- İsyanda Şii desteği de vardır.
- İsyana, Baba Zünun'un Adana valisi Piri Bey tarafından öldürülmesiyle bastırıldı.

NOT: Sosyo-ekonomik ve dini nitelikli bir isyandır.**OSMANLI- MACAR İLİŞKİLERİ****1521 BELGRAT'IN FETHİ**

- Macarların Osmanlı'ya karşı saldırgan tavırlar izlemesi ve gönderilen Osmanlı elçisinin öldürülmesi üzerine Kanuni Belgrat'ı almıştır.

Böylece:

1. Doğu Avrupa'nın fethi tamamlanmıştır.
2. Orta Avrupa'nın kapısı durumundaki Belgrat Kalesi Avrupa seferlerinde üst olarak kullanmıştır.

1526 MOHAÇ MEYDAN MUHAREBESİ

- Belgrat'ın alınmasından sonra Osmanlı-Macar ilişkileri tamamen bozulmuştur.
- Bu sırada Almanya Kralı Şarlken'e esir düşen Fransa Kralı Fransuva, Kanuni'den yardım istemiştir.
- Bu durum üzerine Kanuni, Macaristan üzerine yürümüştür.
- Mohaç ovasında yapılan Savaşı Osmanlı kazanmıştır.

NOT: Mohaç Meydan Muharebesi Osmanlı ordusu tarihinin **en kısa süren zaferidir**. İki saat sürmüştür.

Böylece:

1. Macaristan Osmanlı toprağı haline gelmiştir.
2. Macaristan'ın yıkılması ile birlikte 19. yüzyıla kadar devam edecek olan Osmanlı-Avusturya rekabeti başlamıştır.

NOT: Bu rekabetin nedeni **Orta Avrupa** egemenliğidir.

OSMANLI -AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

DİKKAT: Kanuni Dönemi boyunca Osmanlı Devleti aslında **Habsburg hanedanı** ile mücadele edilmiştir. Bu hanedanın başında **Kutsal Roma-Germen İmparatoru Şarlken** vardır. Ancak **Avusturya Kralı Ferdinand** Şarlken'in kardeşidir. Yine **Macaristan kralı Layoş** bu aile ile akrabadır.

1529 I.VİYANA KUŞATMASI

- Kanuni, Ferdinand ya da Şarlken'i savaşa zorlamak için Viyana'yı kuşattı.
- **Viyana ilk kez kuşatıldı.**
- Fakat kuşatmaya hazırlıklı gidilmemesi ve kış şartları nedeniyle alınamadı.

1532 ALMANYA SEFERİ

- Kanuni yine Şarlken ve Ferdinand'ı savaşa zorlamak için Almanya içlerine kadar ilerlemiştir.
- Ancak her ikisi de karşısına çıkamamıştır.
- Avusturya'nın isteğı üzerine **1533 İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşması** imzalanmıştır.

1533 İSTANBUL ANTLAŞMASI (İBRAHİM PAŞA) ANTLAŞMASI

- Avusturya Arşidükü (kralı) Osmanlı sadrazamına denk sayılacak.
- Antlaşma, Avusturya bozmadığı sürece geçerli olacak.

Önemi:

1. İlk Osmanlı-Avusturya Antlaşmasıdır
2. Avusturya, Osmanlı Devleti'nin üstünlüğünü kabul etmiştir.

1541 MACARİSTAN SEFERİ

- Macar kralının ölmesi üzerine Avusturya Kralı Ferdinand Macaristan'ı işgal etti.
- Kanuni, bunun üzerine sefere çıkıldı.
- Sefer sonucunda Macaristan üçe bölündü.

1566 ZİGETVAR SEFERİ

- Kanuni Sultan Süleyman'ın son seferidir.
- Avusturya'nın vergisini ödememesi üzerine Zigetvar Kalesi kuşatılmıştır.
- Kanuni'nin vefatından bir gün sonra Kale alınmıştır.

OSMANLI -FRANSIZ İLİŞKİLERİ

- Osmanlı Devleti, Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'na karşı Fransa ile ittifak kurmuş, Fransa'nın ayakta kalması için yardım etmiştir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN FRANSA'YA KAPİTÜLASYON VERMESİNİN NEDENLERİ

- Almanya'ya karşı mücadele eden Fransa'ya destek vermek.
- Avrupa siyasetinde etkinlik kazanmak
- Akdeniz ticaretini canlandırmak
- Avrupa-Hıristiyan birliğini bozmak
- Gümrük gelirlerini arttırmak

SONUÇLARI

- Akdeniz ticareti nispeten yeniden canlanmıştır.
- Almanya karşısına Fransa'nın desteğı alınmıştır.

NOT: Kapitülasyonlar, I. Mahmut döneminde sürekli hale gelmiştir.

OSMANLI- İRAN (SAFEVİ) İLİŞKİLERİ

- Yavuz Sultan Selim döneminde İran'daki Şii Safevi Devleti'ne büyük darbe vurulmuştu.
- Şah İsmail'in ölümünden sonra yerine oğlu **Şah Tahmasb** geçti ve düşmanca siyaseti sürdürdü.
- Kanuni döneminde Osmanlı Devleti Batı'da Avusturya ile mücadele ederken; Doğu'da sürekli Safeviler ile mücadele edildi.
- Kanuni, İran'a **4 büyük sefer** düzenledi.
- Bu seferlerden en ünlüsü I. İran seferi olan **İRAKEYN (iki Irak)** seferidir.
- Bu seferlerin sonunda; Karabağ, Bağdat, Revan, Nahçıvan ele geçirildi.
- Safevilerin isteği üzerine AMASYA Antlaşması (1555) yapılmıştır.

1555 AMASYA ANTLAŞMASI

- Karabağ, Nahçıvan, Revan, Bağdat Osmanlı Devleti'nin olacak
- Antlaşma 25 yıl geçerli olacak.

ÖNEMİ: Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti arasında yapılan ilk antlaşmadır.

DENİZLERDEKİ GELİŞMELER

DİKKAT: Akdeniz'de korsanlık yapan **Hızır Reis**'in Osmanlı Kaptan-ı Derya'sı olarak **Barbaros Hayreddin Paşa** adını alması Osmanlı denizciliğinde bir dönüm noktasıdır.

1521 RODOS'UN FETHİ

- Rodos'un önemli bir konumda bulunması ve Rodos şövalyelerinin Osmanlı Ticaret gemilerine zarar vermesi üzerine Rodos fethedildi.

1538 PREVEZE DENİZ SAVAŞI

- Akdeniz, Osmanlı egemenliğine girdi.
- Bu zafer Osmanlı Devleti'nin denizlerde kazandığı en büyük başarıdır.
- Bu Zafer günü (27 Eylül) **donanma günü** olarak kutlanmaktadır.

1551 TRABLUSGARP'IN FETHİ

- Trablusgarp, Sen Jean şövalyelerinden alındı.
- Turgut Reis tarafından alındı.

1560 CERBE DENİZ SAVAŞI

- Haçlılar bir kez daha yenildi
- Kuzey Afrika'da Türk üstünlüğü tartışılmaz hale geldi.
- Denizlerde kazandığımız en büyük ikinci zaferdir.

1565 MALTA SEFERİ

- Malta'nın Cezayir ve Trablusgarp'ın güvenliği için alınması gerekliydi.
- Ada kuşatılmış fakat **Turgut Reis** şehit düştüğü için kuşatma kaldırılmıştır.

1566 SAKIZ ADASININ FETHİ

- Bu Fetih ile Batı Akdeniz kıyılarının ve boğazların güvenliği sağlanmış oldu.

HİNT DENİZ SEFERİ (1538-1553)

DÖRT SEFER DÜZENLENMİŞTİR. BUNLAR;

- Murat Reis
- Piri Reis
- Seydi Ali Reis
- Hadım Süleyman Paşa

NEDENLERİ

- Portekizlilerin ticareti engellemesi
- Portekizlilerin Basra Körfezi Kızıldeniz de hâkimiyet çabaları
- Baharat Yolu'nun güvenliğinin sağlanmak istenmesi
- Hindistan'ın Osmanlı'dan yardım istemesi

BAŞARISIZ OLMASININ NEDENLERİ

- Seferlerde gereken önemin verilmemesi
- Osmanlı gemilerinin okyanuslara dayanıklı olmaması
- Osmanlı gemicilerin Hint Denizini iyi tanımaması

SONUÇLARI

- Baharat yolu ve Hint ticareti Osmanlı'dan çıktı.
- Akdeniz limanları önemini kaybetti.
- Arap Yarımadası Osmanlı egemenliğine girdi.

SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ (II. SELİM VE III. MURAT DÖNEMİ)

- Sokullu Mehmet Paşa, I. Süleyman döneminin sonlarında Sadrazam olmuş; Tüm II. Selim dönemi boyunca ve III. Murat Dönemi'nin başlarında Sadrazamlık yapmıştır.
- Devşirme kökenli bir devlet adamıdır.

KIBRIS'IN FETHİ (1571)

- Venediklilerin elinde bulunan Kıbrıs Osmanlı'nın Doğu Akdeniz egemenliğine gölge düşürüyordu.

Kıbrıs'ın fethi ile:

1. Doğu Akdeniz'deki Osmanlı egemenliği kesinleşti.
2. Baharat yolu güvenlik altına alındı.
3. Anadolu'nun savunması için bir iç güvenlik hattı oluşturuldu.
4. İNEBAHTI deniz bozgununa neden oldu.

İNEBAHTI DENİZ BOZGUNU:

- Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'ı fethi Avrupa'da büyük tepkiye neden oldu ve bir Haçlı donanması kuruldu.
- Osmanlı donanması büyük bir bozguna uğradı.

NOT: İnebahtı, denizlerde uğradığımız dört büyük felaketten ilkidir.

Sonuç: Bu yenilgi, Avrupalıların gözündeki yenilmez Türk imajının yıkıldığı andır.

NOT: Bu iki gelişme tarihe Sokullu Mehmet paşa'nın Venedik elçisine yatığı benzetme ile geçmiştir. Sokullu Mehmet Paşa, Venedik elçisine hitaben: "Siz bizim sakalımızı kestiniz. (İNEBAHTI), Biz ise sizin kolunuzu kestik (KIBRIS). Kesilen sakal daha gür bir şekilde tekrar çıkar. Ama kesilen kol tekrar geri gelmez." demiştir.

TUNUS'UN FETHİ (1574)

- İnebahtı'nda yanan Osmanlı donanmasının yerine kısa sürede yenisi yapıldı.
- İnebahtı yenilgisini telafi etmek için Tunus İspanyollardan alındı.

LEHİSTAN'IN OSMANLI HİMAYESİNE ALINMASI (1575)

- Lehistan kralının ölmesi üzerine Fransa, Almanya ve Rusya nüfuz mücadelesine girdiler.
- Osmanlı devleti Fransa'nın desteğini alarak Erdel prensi Batıri'yi Lehistan kralı seçti.
- Böylece Lehistan Osmanlı himayesine girdi.

Böylece: Osmanlı Devleti'nin egemenlik sahası **Baltık Denizi'ne** kadar ulaştı.

FAS'IN HİMAYE ALTINA ALINMASI (1578)

- Fas'ı ele geçirmek isteyen Portekizliler ve Haçlılarla yapılan **Vadi-üs-seyl (Vadi-üs Sebil)** savaşında Portekizliler Fas'tan atıldı.
- Fas himaye altına alındı.

Böylece:

1. Osmanlı egemenliği **Atlas Okyanusu'na** ulaşmıştır.
2. **Kuzey Afrika'nın** fethi tamamlanmıştır.

SOKULLU MEHMET PAŞA'NIN KANAL PROJELERİ**SÜVEYŞ KANALI PROJESİ**

- Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayacak bir kanal açmayı planlamıştır.

Böylece:

1. Baharat Yolu ve Akdeniz ticareti tekrar canlanacak,
2. Hint Deniz Yolu için Portekizlilerle yapılan mücadelede Akdeniz'deki donanmadan yararlanılabilecekti.

NOT: Proje tasarı aşamasında kalmış, Aynı kanal 1869'da Fransızlar tarafından açılmıştır.

DON-VOLGA (İTİL-TEN) PROJESİ

- Don ve Volga nehirlerinin arasında bir kanal açarak Karadeniz ve Hazar Denizi'ni birbirine bağlamayı amaçlamıştır.

Böylece:

1. İpek yolu ticareti yeniden canlanacak,
2. İran'la yapılan savaşlarda donanmadan yararlanılabilecek,
3. Orta Asya Türkleri ile irtibat sağlanabilecek,
4. Rusların güneye inmelerine engel olunacaktı.

NOT: Kanalın üçte biri kazılmasına rağmen, mevsimin kışa yaklaşması, asker arasında erzak sıkıntısı ve Kırım Hanı'nın isteksiz davranması nedeniyle projesi yarıda kaldı. Don – Volga kanalı 1952 yılında SSCB tarafından açıldı.

KARADENİZ-MARMARA KANAL PROJESİ

- İzmit körfezi, Sapanca gölü, Sakarya nehri arasına bir kanal açarak Karadeniz'i Marmara denizine bağlayacak ikinci bir boğaz açmayı planlamıştır.

Böylece:

1. İstanbul boğazının yükü hafifleyecek,
2. Doğu Karadeniz'den gelecek kereste bu yolla taşınacaktı.

NOT: Proje günümüze kadar hayata geçirilmemiştir.